

Illustration: Ebba Hammarskiöld

Från redaktionen

Med detta nummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift* börjar en ny redaktion sin verksamhet. Under några år framåt kommer tidskriften att ha sin verksamhetsbas i Stockholm. Den nya redaktionen har med stolthet och glädje åtagit sig uppdraget att föra *Kvinnovetenskaplig tidskrift* in i dess 20:e årgång och det nya millenniet.

Kvinnovetenskaplig tidskrift startades 1980 av Föreningen Kvinnovetenskaplig tidskrift.

Sedan tidskriftens första nummer utgavs har mycket hänt inom forskningen, inte minst vad beträffar terminologin. Namnet *Kvinnovetenskaplig tidskrift* måste för att vara berättigat idag tolkas så öppet att det inrymmer all

forskning som använder kön som analyskategori och på ett eller annat sätt införlivar maktaspekter. Sådan forskning finns av många slag. Den kallar sig för närvarande till exempel *feministisk forskning*, *genus-*, *kvinn-*, *maskulinitets-* och *jämställdhetsforskning*, *queer*, *gay* och *lesbian studies*. Här ryms forskning som syftar till att synliggöra kvinnors liv och villkor likaväl som forskning inriktad på att utveckla teorier och begrepp vilka möjliggör en ökad förståelse för kön och könsrelationer. Här ryms såväl forskning inom nya vetenskapsgrenar som äldre etablerade.

Redaktionen har fått i uppdrag att förstärka tidskriftens vetenskapliga profil. Därför

kommer tidskriftens referentsystemet att utvecklas (se också annons s. 46). Hög vetenskaplig kvalitet innebär dock inte att tidskriften enbart riktar sig till forskare. Med välskrivna artiklar som undviker akademisk införståddhet vill vi nå en intresserad allmänhet.

I detta nummer presenterar vi en bråkdel av den forskning och forskningsdebatt som finns inom det kvinnovetenskapliga området i Stockholm idag. Under rubriken *Konstruktion och förändring* möttes i september fler än hundra forskare i Stockholm. Tanken var att träffas på hemmaplan och inte bara på internationella konferenser, för det tycktes som om det oftare var utomlands än på hemorten stockholmska kvinnoforskare möttes. Hösten 1998 var det dessutom 20 år sedan Stockholms kvinnoforskare började organisera sig. Under den tid som gått har forskningsfältet blivit så stort att det knappt är överblickbart. Inte minst därför var det roligt att ett sextiotal forskare presenterade sin verksamhet. Några av alla bidrag utgör detta nummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift*.

Inledningstalare vid konferensen var Yvonne Hirdman. Hennes tal, här i artikelform med rubriken "Konstruktion och förändring", aktualiserade frågan om den underordning som är kvinnoforskningens *raison d'être*. Hon går igenom och ger sin syn på de senaste decenniernas utveckling inom forskningen. Artikeln är hennes svar på frågor kring vilka *Kvinnovetenskaplig tidskrift* önskar utgöra ett forum för vidöppen debatt: Vad är god vetenskap och god teori? Hur kan man se på språkets och diskursernas makt? Vad står en fokusering på aktörer för? Hur ska relationen mellan konstruktionen av ras, etnicitet sexualitet och kön analyseras? Har alla forskare inom detta fält en gemensam diskurs om kön och makt där tyngdpunkterna är olika, eller skiljs vi av vetenskapsteoretiska klyftor? Hirdman öppnar med sin genomgång och sin debatterande ton vad vi hoppas skall bli en livaktig debatt.

Även Marja-Liisa Keinänen problematiserar forskningen, om än i annan form än Hirdman. Hon undersöker i material från Karelen och Ryssland hur religionsvetenskapens intellektualistiska förhållningssätt gjort det möjligt

att förbise kvinnors kroppsrelaterade religiösa praktiker. Det finns, menar hon, folkgrupper som ser en andlig dimension i födandet.

Följande artikel anknyter genom sitt ämne till kvinnoforskningens historia. När *Kvinnovetenskaplig tidskrift* föddes ägnade sig många av forskarna inom området åt synliggörandeforskning. Sedan dess har vi haft att strida mot föreställningen att "kvinnor förr i tiden" inte fick göra det eller det eller det, vilket på något sätt underförstår att "nu får minsann kvinnor göra vad de vill". Därför kan det i kvinnovetenskapliga sammanhang tyckas som en truism att påpeka att det alltid funnits kvinnor som skött föregivet manliga sysslor lika bra som män – och gjort det med samhällets goda minne. Samtidigt behöver det, som vi alla vet, sägas om och om igen. Gunilla Petersons undersökning om sotaränkors överlevnadsstrategier under 1700- och 1800-talen bidrar till kartläggningen av kvinnors liv och villkor genom seklen.

Vid 1800-talets slut, då – som Peterson visar – villkoren för kvinnor förändrades, levde och verkade också två tänkare som på olika sätt lyckats provocera feminister med sina resonemang. Den ene, Friedrich Nietzsche, provocerar genom sin misogyni, den andra, Ellen Key, provocerar genom att lyfta fram de kvinnliga egenskaperna på ett sätt som i vår samtid tycks essentialistiskt. Claudia Lindén undersöker hur Ellen Key använder Nietzsche för sina egna syften och problematiserar därigenom bilden av Key som essentialist.

Vare sig vardagsmänniskan är essentialist eller konstruktivist, och det är väl något de flesta människor i sin vardag inte tar ställning till, så ingår vi alla hela tiden i kulturella förhandlingar om hur kön skall förstås. Britt-Marie Thurén diskuterar hur det i tider av förändring blir alltmer tydligt hur de kulturella förhandlingarna går till. Hennes exempel från de senaste decenniernas Spanien lyfter fram hur vardagslivets förhandlingar fungerar som konstruerande faktor. Då blir det tydligt att de fora som finns för kulturell förhandling avgör vilka personer och grupper som får mest inflytande då maktrelationer byggs upp.

I den svenska dagspolitiska maktdiskussionen har det ifrågasatts huruvida kvinnor kan

eller bör utgöra en självständig politisk grupp. Maud Eduards diskuterar, med utgångspunkt i debatten före höstens val, huruvida män behövs, det vill säga vad könsbestämningen av kvinnor och män i den politiska debatten får för konsekvenser för kvinnornas frigörelse. Benämningar som "kvinnlig politiker" permanentar å ena sidan föreställningen om kvinnors olikhet. Men å andra sidan kanske benämningen kan få positiva konsekvenser och verka frigörande. Eduards menar att när kvinnor politiskt uttalar sig som grupp så synliggörs också männen som grupp. De fråntas därmed möjligheten att utgöra den namnlösa odefinierade normen för "människa".

Artiklarna från konferensen följs av Pia Hööks rapport från ett symposium om Kvin-

nomaktutredningen, "Makten är inte vår – ännu!". Kvinnomaktutredningen är inte bara intressant för det den innehåller, utan också för att den som företeelse lyfter fram forskarnas/utredarnas position i den demokratiska processen. Skall de beskriva och kartlägga eller skall de komma med förslag?

Som ju Kvinnomaktutredningen visar är fördelningen av den ekonomiska makten och de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män i samhället långt ifrån jämn. Hur ser det ut i familjen? Maktstrukturer i familjer, fördelningen av ekonomiska resurser och av det obetalda arbetet i hemmet belyses i nästa nummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift*.

VÄRMT. TÄCK

till

Uppsala universitet

som efterskänkte tidskriftens skuld

och

Nationella sekretariatet för genusforskning

som gav ett generöst bidrag 1998.

Utan er hjälp skulle tidskriften inte funnits idag.